

УДК 72.03

Василь Сердюк¹, Максим Ясінський²

¹ начальник відділу публічної інформації
та електронного документообігу,
Рогатинська міська рада, Рогатин
e-mail: serdjukvasyl@gmail.com
orcid: 0000-0003-0139-8228

² кандидат архітектури, доцент кафедри архітектури та реставрації,
Національний університет «Львівська політехніка», Львів
e-mail: maksym.r.yasynskiy@lpnu.ua
orcid: 0000-0002-8285-4522

ДО ПИТАННЯ ПРО ЗНАЧЕННЯ ТА ПЕРІОД ІСНУВАННЯ ОБОРОННИХ ЗАМКІВ РОГАТИНА

© Сердюк В., Ясінський М., 2022

<https://doi.org/10.23939/sa2022.02.205>

Викладено останні результати дослідження літературних джерел та проведених авторами натурних обстежень території замку у Рогатині. Як відомо, м. Рогатин Івано-Франківської області належить до найстаріших міст Західної України. Ще в 1415 р. місто отримало магдебурзьке право, що дало потенціал для інтенсивнішого розвитку поселення. Планувальна структура міста зазнала певних трансформацій з плином часу, проте розташування основних об'єктів міста, таких як церкви, костели, ринкова площа, земляні фортифікації та замок, залишилися незмінними. Є значна кількість згадок про замкові споруди в Рогатині. Деякі з них стверджують про перенесення замку на іншу локацію не-подалік від попередньої, в межах міста поряд із міськими укріпленнями. Інші говорять про існування ще одного замку на пагорбі біля міста у с. Бабинці. Ці свідчення значною мірою доповнюють один одного, що дало дослідникам змогу локалізувати розташування міського замку, проте підтвердити існування Бабинецького замку буде можливо лише після проведення археологічних досліджень пагорба. Важливими свідченнями щодо міського замку є опрацьовані метрики, описи та люстрації Рогатинського Староства від 1537 р. та інвентарі від 1725 р. Завдяки цим матеріалам нам стало відомо про наявність у замку низки приміщень та будівель, таких як кухні-пекарні, возівні, стайні, шпихліра, ворота та інші приміщення, а також про наявність гармат, гаківниць та перелік ремісників, які належали до залоги замку. Завдяки цим свідченням зроблено багато висновків щодо переліку приміщень та їх взаємного розташування. Результати натурних досліджень та обмірів казематів, які збереглися до наших часів на території замку, свідчать про розташування оборонних укріплень у південно-східній частині міста, де більшість дослідників і локалізують замок у м. Рогатин за літературними джерелами, а тепер і за результатами фіксації залишків казематів.

Ключові слова: Рогатин, замок, укріплення, Старостинський замок, каземати.

Постановка проблеми

Історія Рогатина на сьогодні доволі широко висвітлена різними науковцями, проте залишаються питання, які недостатньо досліджені. Загально поширеним є твердження про перенесення

міста на нову локацію згідно з привілеєм Волчка Прислужича від 1415 р. Привабливим для дослідників є питання локалізації об'ємно-просторової структури укріпленого замку на території міста. Попри те, що до цього питання у своїх дослідженнях зверталось багато науковців, зокрема М. Ясінський (Ясінський, 2011), М. Бевз (Бевз, 2018), Я. Зубжицький (Zubrzycki, 1914), О. Чоловський (Czołowski, 1930), на сьогодні воно потребує подальшого поглиблення та детальнішого вивчення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Найгрунтовнішими у цьому напрямку, у контексті архітектури, є дослідження М. В. Бевза та М. Р. Ясінського, які у своїх крайніх працях доволі детально розкрили питання архітектурно-містобудівної структури м. Рогатин та значну увагу приділили розташуванню замків. Зокрема, у працях М. Р. Ясінського висвітлено питання етапів розбудови міста, від його заснування на теперішньому місці до сьогодні, запропоновано гіпотезу існування двох замків – верхнього, який імовірно був на території пагорба з південного сходу міста, що на території с. Бабинці, та нижнього, що був у південно-східній частині міста, локалізовано земляні оборонні укріплення та їх структуру. М. В. Бевз у своїх дослідженнях конкретизував і обґрунтував теперішню ренесансну розпланувальну структуру міста та розвинув гіпотезу територіального розвитку нижнього – міського замку та запропонував його графічні реконструкції планувальної структури. Проте виявлені нами нові матеріали та проведені натурні дослідження та детальніші обміри казематів на території замків дають змогу доповнити та уточнити попередні дослідження.

Мета статті

Метою статті є висвітлити проблематику локалізації та об'ємно-просторового вирішення замку в м. Рогатин Івано-Франківської області, нововиявлені архівні матеріали, результати проведених натурних досліджень та обмірів казематів, а також порівняти їх із наявними науковими працями про замок Рогатина. Співставлення цих матеріалів з уже наявними дослідженнями дасть можливість конкретизувати структуру нижнього замку м. Рогатин та уточнити графічну реконструкцію замку.

Виклад основного матеріалу

Для вивчення періодів існування замків Рогатина спочатку потрібно узагальнити та систематизувати наявні в бібліографічних джерелах, відомих на сьогодні, відомості про ці втрачені для міста об'єкти. Перша, доступна нам, письмова згадка про міський замок у Рогатині трапляється у привілеї Волчка Прислужича від 1419 р., однак лише одне речення: "... і також ціле наше старе приміщення (двору) з усіма будівлями передаємо згаданому війтівству, а собі вибираємо інше місце для будівництва приміщення (двору) за згодою вїта..." (Царьова, 1995). Саме на основі цієї фрази професор М. В. Бевз робить припущення про те, що "... у 1419 році власником міста Преслужичем було вибране нове узгоджене з вїтом місце для будівництва замку" (Бевз, 2018), та висловлює припущення про існування старішого двору замку Преслужичів, який так і не локалізований. Отже, науковець локалізує період будівництва замку початком XV ст. Інший львівський автор О. Мацюк припускає, що Рогатинський замок був споруджений у XVI ст. (Мацюк, 1995). На жаль, дата будівництва замку у Рогатині так і залишається дискусійною, однак, згідно з польською люстрацією Рогатинського староства від 1537 р., відомо про існування цієї споруди. На сьогодні оригінальний текст документа знаходиться на зберіганні у Варшавському архіві актів давніх, тому для аналізу використано дані, опубліковані польськими науковцями. Зокрема, польський дослідник Кароль Набялек подає відомості не лише про існування укріплення як такого, але й проводить аналіз задіяних для його обслуговування людей та залог. Відзначимо, що автор умовно розділив усі досліджені укріплення на декілька категорії, за цього Рогатинський замок увійшов до першої з них. Кароль Набялек для аналізу у своїй праці використовує не лише дані люстрації, але й задіює інші джерела, заповнюючи "білі плями". Зокрема, для м. Рогатин використано дані із рахунків від 1534 р., що дало змогу зробити висновки щодо кількості військової залогі замку. К. Набялек стверджує, що в Рогатині ремісників певних спеціальностей було включено

до складу обслуги, а взамін їм виплачувалась річна пенсія або утримання (Karol Nabiałek, 2008). Відповідно до дослідження, на постійній основі у Рогатинському замку працювало два теслі (станом на 1534 р.) (Karol Nabiałek, 2008), оскільки значна частина укріплень на той момент була дерев'яною і потребувала частих ремонтів; коваль (відстежується протягом 1539–1544 рр.) – для підковування коней та поточних ремонтів металевих конструкцій, кравець (1534 р.) (Karol Nabiałek, 2008); пасічник (1534 р.) (замкових пасічників, серед 39-ти досліджених фортифікацій, зафіксовано лише у Рогатині та Барі), чотири масшальтіри (1534 р.) (Karol Nabiałek, 2008), два доглядачі замкових волів, візник (1534 р.), який числився як особистий слуга старости. Відразу зауважимо, що розміри Рогатинського замку повинні були уже на той момент бути доволі значними, адже в 1534 р. до особистої служби старости належало 13 чоловік, з них чотири масшальтіри, два візничих та кравець. Надзвичайно цікавим фактом є присутність у залозі Рогатинського замку пушкарів (1534 р.), що дає змогу стверджувати наявність на замку артилерії та пристосованих для її встановлення укріплень. Водночас у замку розташовувалась постійна залога із чотирьох піших солдатів-найманців, які найімовірніше виконували роль офіцерів в організації оборони. У Львові на той час нараховувалось сім найманців (“драбів”) (Karol Nabiałek, 2008). На жаль, детальніші дані про будівлі замку та їхній стан перебувають на стадії вивчення.

Наступна письмова згадка про рогатинські фортифікації трапляється уже в привілеї Зигмунта Августа від 1567 р. У цьому документі старості дозволено приєднати територію замку до міста. Цей факт дав змогу М. Бевзу припустити, що на той момент міські та замкові комунікації уже були зрощені в єдину систему оборони міста (Бевз, 2018). Можливо, що в середині XVI ст. місто та замок були зруйновані, оскільки в своєму розпорядженні від 1583 р. король Стефан Баторій наказує міщанам рогатинським не зтягувати із сплатою “чопового” під приводом міського будівництва. (Stadnicki, 1884). Можливо, під приводом відбудови міста рогатинські міщани, висловлюючись сучасною мовою, “ухилились від сплати податків”.

В інвентарному описі Рогатинського староства від 1616 р. зафіксовано спорудження двору (замку) в Рогатині. Вказано, що “двір дерев'яний, довкола оточений валом, який місцями осунувся, і річкою під назвою Бабінка, від міста праворуч, а спорудження нового відділене з лівого боку від села Бабінця дубовим парканом. У цьому паркані з одного рогу дубова вежа, на якій поганий дах; на другому боці також дубова вежа, на якій поганий дах і поверх. Від міста до цього замку прокладений через рів міст, на сторонах мурованих накритий дашком. За ним відразу ж у тому замковому валу мурований парафіяльний костел, від якого із кладовища до замку тягнеться укріплення. Як входить до замку із кладовища з правого боку є стара будівля...”. У цьому ж документі перелічена замкова зброя, а саме: “Дві гармати на колесах, в яких ложа оковані залізом, 12 гаківниць, 2 залізні каганці, 2 форми для гармат” (Пшик, 2015). Відповідно до цих відомостей, можна зробити висновок, що на той момент Рогатинський замок переживав не кращий період свого існування. У принципі це цілком зрозуміло, адже протягом XV–XVI ст. Рогатин був тричі зруйнований татарами (Грабовецький, 1993). Водночас у 1612 р. тричі, а в 1618 р. чотири рази татари плюндрували Рогатинську землю (Гелей, 2015). У подальші роки ситуація не стала кращою, а це, своєю чергою, призвело до подальшого погіршення стану замку.

Певною мірою достовірним підтвердженням подальшого існування замку можна вважати відомості періоду Визвольної війни Богдана Хмельницького. Зокрема, у листі невідомого шляхтича від 28 червня 1648 р. вказується, що “...в Рогатині й. мость п. Жевуський, тобто 20 червня, повідомив, що досить залози...” (Мицик, 2012). Це повідомлення невідомого автора свідчить про те, що в ході воєнних подій у Рогатині, найімовірніше саме на території замку (враховуючи використаний термін “залози”), було сконцентровано досить значні військові сили. Саме такий підхід до цього повідомлення логічно накладається на подальші повідомлення про події вказаного періоду. Адже лише таке припущення про значну замкову залозу та міцні укріплення може пояснити факт, що “... Товпига ходив на Рогатин з 15 тис. козаків” (Грабовецький, 1972). Доповнюють цілісність картини дві скарги рогатинського ксьондза Христозоса Янецького від 25 лютого 1649 р. (Stadnicki, 1873), у яких він звинувачує міщан у зруйнуванні костелу, монастирів, садиб ксьондзів та, як наслідок, завданні шкоди

на суму в 40 тисяч злотих. Саме факт пошкодження костелу та найімовірніше укріпленя навколо нього та дотичного замку дає змогу пояснити твердження Яна Зубрицького про те, що у люстрації Рогатинського замку від 1663 р. йдеться про новий замок. Однак автор посилається на те, що, згідно з люстрацією 1567 р., старий замок уже не існував (Zubrzycki Jan, 1914). З іншого боку, вищеприведені данні від 1616 р. ставлять це твердження під сумнів. Отже, можна припустити, що в середині XVII ст. замок був або значно зруйнований, або ж повністю знищений. З іншого боку, дані, які подає люстрація 1663 р., все ж засвідчують, що повністю замок зруйновано не було. Адже в тексті подається, що замок зберігся і навіть не змінив розташування. Зокрема, “в’їзд до замку з боку міста відбувався через цвинтар та опоясаний валом довкола. Покої розміщені на склепах. Мають три дахи. Але всі в поганому стані і їх найближчим часом мають розібрати та звести інші (нові)...” (Metryka Koronna Lustracje dz. XVIII, sygn. 63). Примітно також, що цей же документ вказує на розташування на замковій території кухні, пекарні та спіжарні. Загалом це твердження на основі документів на сьогодні уже підтвержене результатами досліджень (Бевз, 2018).

Доволі детальний опис Рогатинського замку знаходимо у “Inwentarz Starostwa Rohatynskiego Miasta u wsiow do niego nalezacych na Gruncie spisany u werifikowany 3 Xbris 1725 ano”. Зокрема, вказано, що “Він розташований поблизу Фарної церкви між земляними пагорбами, де стоїть паркан із прикріпленою до нього (дерев’яною) черепицею; за кімнатами [житловими кварталами] не вистачає кількох [секцій паркану], що йдуть від стін замку, біля пекарні і аж до міських стін. Є старі подвійні ворота між стовпами з дерев’яних брусів та залізним [механізмом замикання]” (Inwentarz Starostwa Rohatynskiego Miasta u wsiow do niego nalezacych na Gruncie spisany u werifikowany 3 Xbris 1725). Наступне підтвердження існування Рогатинського замку знаходимо у люстрації 1770 р., там, зокрема, подано відомості про те, що: “Рогатинське староство складалося з міста Рогатина з замком...” (Chlebowski, 1888). Також є згадка про замок у “Географії...” А. Куропатицького, який зазначає про замок так: “дім (палац) дуже гарний між фосами розміщений” (Бевз, 2018).

На жаль, достеменно не відомо, коли саме замкові споруди були знищені (розібрані), проте М. Дунін-Вансович у своїй праці від 1869 р. зафіксував, що з оборонного замку та палацу старостинського слідів уже не залишилось. Це твердження узгоджується із висновками, які ми зробили раніше, ґрунтуючись на аналізі Брульйону кадастру. «На брульйоні кадастру мури не зазначені. Отже, мури були розібрані на зламі XVII-XVIII ст.» (Ясінський, 2011). Попри це, ще досі є збережені фрагменти казематів або пивниць замкових будівель. Нам вдалось провести попередні обміри та фотофіксацію деяких їх частин та зафіксувати їх на місцевості. (рис 1.) Станом на сьогодні, вхід до двох менших камер заблоковано, через обвал вхідної частини, а от до великої камери можна ще потрапити через віконце з західної її сторони з проходу між музеєм та земляним насипом під яким знаходяться ці каземати. З плином часу все менш стабільними стають ці каземати, тому слід провести заходи з їх укріплення та фіксації щоб не допустити їх повного руйнування.

На фоні детальної інформації про існування на території Рогатина укріпленого замку доволі цікавим є твердження М. Ясінського про існування окремішнього замку на території колишнього с. Бабинці. Зокрема, він зазначає: “У метриках згадується про дорогу до замку, а не вулицю, тому можна припустити, що замок був на певній відстані від стін міста. Цей замок-дитинець ймовірно міг розташовуватись на горі з південного сходу від міста. Тут необхідно провести археологічні дослідження. Можливо саме про цей замок ідеться у люстрації 1572 року. У разі підтвердження цієї гіпотези, замок (який розташовано в межах міста) можна буде вважати укріпленим двором боярина або Нижнім Замком, так як це було у Львові” (Ясінський, 2011).

Як не дивно, цей тезис можна вважати доволі достовірним, особливо на фоні історичних повідомлень. Адже, як не дивно, Antoni Julian Schneider у своїх “Теках” зазначає: “Біля 1420 року заложив двір на Бабинцях Горішніх заложив двір (укріплений) Петро Богдан з Гроховиць... цей двір як і всі околиці були знищені татарами в 1424 р.” (Encyklopedia do krajoznawstwa Galicji pod względem historycznym, statystycznym, topograficznym). Найімовірніше цей двір у подальшому був відбудований, а враховуючи часті напади татар, то і не одноразово. Крім того, на основі дослідів Р. Могитича, основний торговий шлях в XVI–XVII ст. проходив через місцевість Фундуш, тим самим виходячи фактично на територію Бабинець (Могитич, 1995).

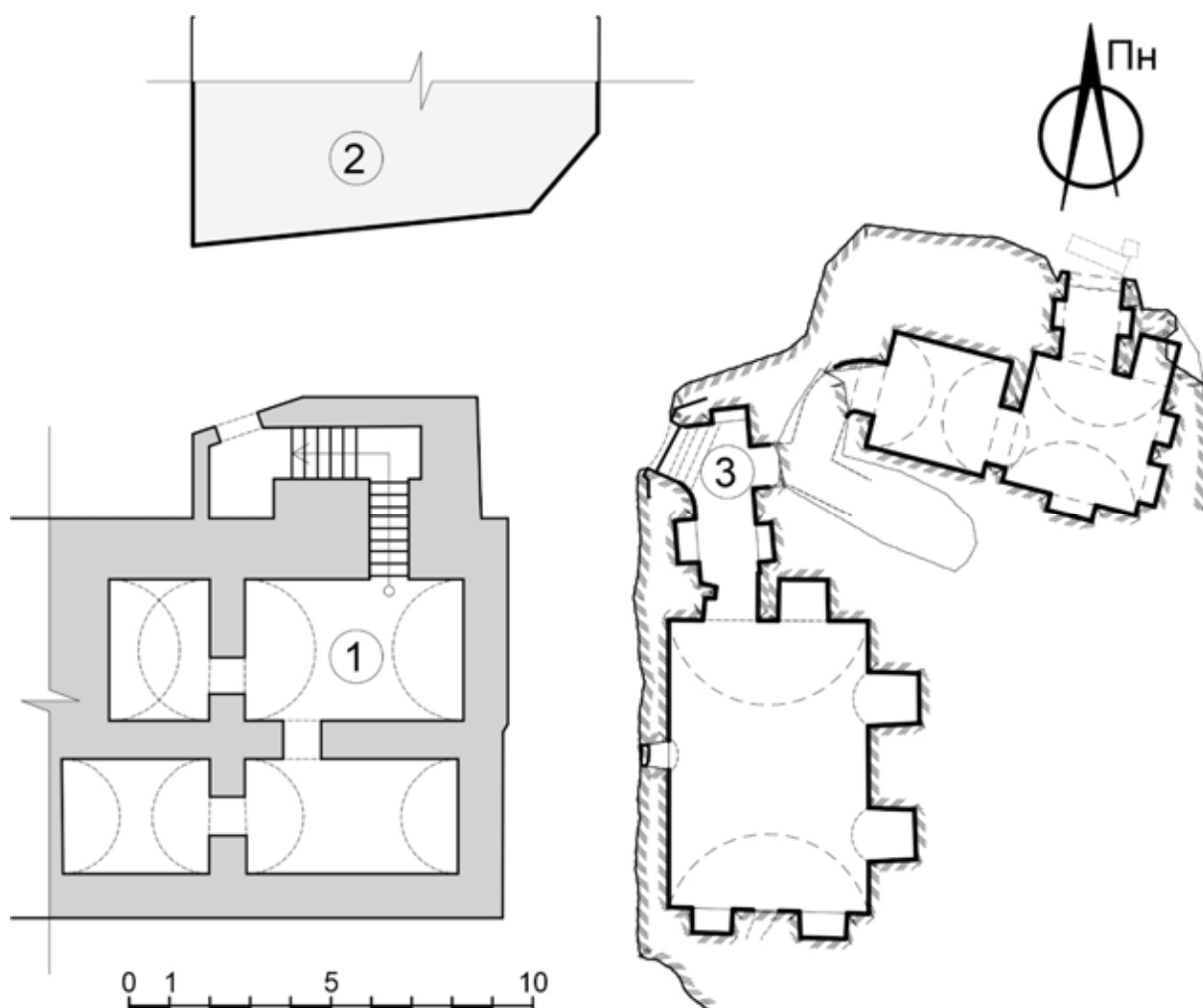

Рис. 1. Розташування та конфігурація казематів що розташовані на території «Історико-краєзнавчого музею «Опілля»».

1. Підвали будівлі «Історико-краєзнавчого музею «Опілля»»; 2. Господарська будівля; 3. Досліджувані каземати

Беручи за основу твердження М. Ясінського про розташування замку в південно-східній частині Рогатина (найімовірніше в районі счасного Старого єврейського кладовища), можливо погодитись із Олександром Гваньїні, який у своїй «Хроніці Європейської Сарматії» так описав Рогатин: «... Рогатин дерев'яне місто оточене парканами. Воно лежить на рівнині, через яку тече річка Ргатинка. Замок стоїть на високій горі між болотами й озерами. Від Львова 10 миль» (Гваньїні, 2009). Примітно, що В. Грабовецький зазначив, описуючи події 1648 р.: «...до повсталих Роагтина приєдналися міщани Княгинич, селяни Новоселиці. Загін повстанців здобув і знищив на своєму шляху всі шляхетські замки в Бабинцях, Путятинцях, Свистільниках...» (Грабовецький, 1972). Ця пряма вказівка свідчить про те, що на території сучасного Рогатина існувало два замки. Таким чином, виникає запитання: чи не про згадуваний оборонний двір або ж замок, вказаний у Гваньїні, ідеться? Відповідь на це питання можуть дати лише археологічні дослідження.

Висновки

З огляду на викладену вище інформацію, можемо стверджувати, що Рогатинський замок був споруджений не пізніше 1534 р., а більш ймовірно, що під час заснування міста у 1415 р., оскільки станом на 1534 р. у рахунках зазначається значний перелік персоналу та обладнання зі зброєю, що свідить про значні розміри об'єкту вже на той час, а отже, він мусів бути збудований значно раніше.

Уже в першій половині XVI ст. у Рогатинському замку була встановлена артилерія, яка на той момент ще не набула широкого розповсюдження. Цей факт дає змогу висловити припущення про те, що місто загалом відігравало значну роль у системі тодішньої оборони Руського воєводства.

Протягом своєї історії укріплення Старостинського замку декілька разів руйнувались та відбудовувались без зміни локації на території неподалік костелу.

Основні споруди замку та оборонні укріплення були розібрані не пізніше 50-х рр. XIX ст., оскільки потреба у них відпала, а для розбудови міста найімовірніше потрібен був будівельний матеріал.

Очевидно, що в межах сучасного Рогатина існував не лише Старостинський замок, але й так званий Бабинський, який потрібно шукати в районі старого єврейського кладовища на пагорбі. Проте це питання потребує більш ґрунтовного дослідження та проведення археологічної розвідки території.

Бібліографія

Stadnicki A. (1873). Akta grodzkie i ziemskie z czasów Rzeczypospolitej Polskiej z archiwum takzwanego bernardyńskiego we Lwowie w skutek fundacyi. Alexandr. Stadnickiego. Wyd. Staraniem Galicyjskiego Wydziału Krajowego. T. 4. Lwów. 308 s.

Stadnicki A. (1884). Aktagrodzkie i ziemskie z czasów Rzeczypospolitej Polskiej z archiwum takzwanego bernardyńskiego we Lwowie w skutek fundacyi. Alexandr. Stadnickiego. Wyd. Staraniem Galicyjskiego Wydziału Krajowego. T. 10. Lwów. 549 s.

Inwentarz Starostwa Rohatynskiego Miasta y wsiow do niego nalezacych na Gruncie spisany y werifikowany 3 Xbris. (1725). URL: [ano//https://rohatynjewishheritage.org/uk/history/inventory-rohatyn-district-1725/](https://rohatynjewishheritage.org/uk/history/inventory-rohatyn-district-1725/).

Metryka Koronna Lustracje dz. XVIII, sygn. 63 *Lustracja Starostwa Rohatyńskiego Anni*. (1661). URL: <http://agadd.home.net.pl/metrykalia/4/7/sygn.%2063/indeks.htm#10>.

Encyklopedia do krajoznawstwa Galicji pod względem historycznym, statystycznym, topograficznym. (1874). T. 2. Lwów : Wys. Wydziału krajowego pod zarządkiem ustanowionego ku temu celowi komitetu. 496 s. URL: <https://polona.pl/item/encyklopedia-do-krajoznawstwa-galicji-pod-wzgle-dem-historycznym-statystycznym,NjYxOTgyNjI>.

Гваньїні О. (2009). Хроніка європейської Сарматії. Київ : Видавничий дім “Києво-Могилянська академія”. 1006 с.

Мицик Ю. (2012). Джерела з історії Національно-визвольної війни українського народу 1648–1658 рр. Т. 1: (1648–1649 рр.) / упорядн. о. Ю. Мицик ; редкол.: В. А. Брехуненко, Д. В. Бурім, О. О. Маврін, П. С. Сохань, Г. К. Швидько; НАН України. Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського; Канадський інститут українських студій (Едмонтон). К. 680 с.

Czołowski A. (1930). Katastrofa Rohatyna 1509 r.: szkic historyczny. Lw. 15 s. URL: <https://polona.pl/item/katastrofa-rohatyna-1509-r-szkic-historyczny,Njc4NTkzNTA/4/#info:metadata>.

Zubrzycki Jan. (1914). Rohatyn miasto królewskie. W Krakowie nakładem akademii umiejętności odbito w drukarni uniwersytetu jagiellońskiego, pod zarządkiem józefa filipowskiego. 14 s. URL: <https://polona.pl/archive?uid=523500&cid=523493>.

Karol Nabiałek. (2008). (Kraków) Obsada zamków monarszych w Królestwie Polskim na przełomie średniowiecza i epoki nowożytnej. *ROCZNIKI HISTORYCZNE Rocznik*. LXXIV. S. 113–156.

Mieczysław Dunin-Wąsowicz. Rohatyn miasto królewskie : krótki opis tego miejsca. (1869). Kraków : Druk. Uniw. Jagiell. 14 s. URL: <https://polona.pl/item/rohatyn-miasto-krolewskie-krotki-opis-tego-miejsca,NzcXMTAy/1/#info:metadata>.

Chlebowski B. (1888). Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich. T. 9: [Pożajście – Ruksze] / red.: Chlebowski Bronisław, Sulimierski Filip, Walewski Władysław. Warszawa. 960 s. URL: http://history.org.ua/LiberUA/SIGeoKrPol_1888/SIGeoKrPol_1888.pdf.

Бевз М. В. (2018). Нотатки до історії та архітектурно-розпланувальної реконструкції замку в Рогатині. *Проблеми дослідження, збереження та реставрації історичних фортифікацій*. № 10. Холм; Львів. С. 17–29.

Гелей С. (2015). Татарські набіги на Рогатинську землю в кінці XV–XVII ст. *Старожитності Рогатинщини*. Львів : Тріада плюс. С. 97–116.

Грабовецький В. В. (1993). Нариси історії Прикарпаття XVI–XVII ст. Т. 2. Івано-Франківськ. 210 с.

Грабовецький В. В. (1972). Західно-українські землі в період народно-визвольної війни 1648–1654 рр. Київ : Наукова думка. 192 с.

Мацюк О. (1995). Замки і фортеці Рогатинщини. *Рогатинська земля: історія та сучасність* : матер. наук. конф. (24–25 березня 1995 р.). Львів ; Рогатин : Інститут Українознавства НАНУ. С. 100–102.

- Могитич Р. (1995). Рогатин у системі історичних шляхів. *Рогатинська земля: історія та сучасність* : матер. наук. конф. (24–25 березня 1995 р.). Львів ; Рогатин : Інститут Українознавства НАНУ. С. 86–88.
- Пшик В. (2015). Оборонні споруди та палацове будівництво. *Старожитності Рогатинщини*. Львів : Тріада плюс. С. 119–182.
- Царьова Н. (1995). Привілей Волчка Преслужича на надання Магдебурзького права новозаснованому місту Рогатину. *Рогатинська земля: історія та сучасність* : матер. наук. конф. (24–25 березня 1995 р.). Львів ; Рогатин : Інститут Українознавства НАНУ. С. 91–99.
- Ясінський М. Р. (2011). Вплив післявоєнного та нового будівництва на “п’ятий фасад” м. Рогатина. URL: <http://ena.lp.edu.ua:8080/handle/ntb/12628>.
- Ясінський М. Р. (2013). Оборонні елементи в структурі міста Рогатин та їх вплив на розвиток житлової забудови. URL: <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/27863/1/030-154-157.pdf>.

References

- Stadnicki, A. (1873). Akta grodzkie i ziemskie z czasów Rzeczypospolitej Polskiej z archiwum takzwanego bernardyńskiego we Lwowie w skutekfundacyiśp. Alexandrahr. Stadnickiego. Wyd. staraniemGalicyskiegoWydziałuKrajowego. T. 4. Lwów, 308 s.
- Stadnicki, A. (1884). Aktagrodzkie i ziemskie z czasów Rzeczypospolitej Polskiej z archiwum takzwanego bernardyńskiego we Lwowie w skutek fundacyiśp. Alexandrahr. Stadnickiego. Wyd. Staraniem Galicyjskiego Wydziału Krajowego. T. 10. Lwów, 549 s.
- Inwentarz Starostwa Rohatynskiego Miasta y wsiow do niego należacych na Gruncie spisany y werifikowany 3 Xbris. (1725). URL: <https://rohatynjewishheritage.org/uk/history/inventory-rohatyn-district-1725/>.
- Мetryka Koronna Lustracje dz. XVIII, sygn. 63. *Lustracya Starostwa Rohatyńskiego Anni*. (1661). URL: <http://agadd.home.net.pl/metrykalia/4/7/sygn.%2063/indeks.htm#10>.
- Encyklopedia do krajoznawstwa Galicji pod względem historycznym, statystycznym, topograficznym. (1874). T. 2. Lwów: Wys. Wydziału krajowego pod zarządem ustanowionego ku temu celowi komitetu, 496 s. URL: <https://polona.pl/item/encyklopedia-do-krajoznawstwa-galicji-pod-wzgle-dem-historycznym-statystycznym,NjYxOTgyNjI/>.
- Gvagnini, O. (2009). *Chronicle of European Sarmatia*. Kyiv: Kyiv-Mohyla Academy Publishing House, 1006 p.
- Mytsyk, Yu. (2012). Sources from the history of the National Liberation War of the Ukrainian people 1648–1658. Vol. 1: (1648–1649) / ed. by at. Yu. Mytsyk; Editorial board: V. A. Brehunenko, D. V. Burim, O. O. Mavrin, P. S. Sokhan, G. K. Shvydko. NAS of Ukraine. Institute of Ukrainian Archeography and Source Studies named after M. S. Hrushevskyy; Canadian Institute of Ukrainian Studies (Edmonton). K., 680 p.
- Czołowski, A. (1930). Katastrofa Rohatyna 1509 r.: szkic historyczny. Lw., 15 s. URL: <https://polona.pl/item/katastrofa-rohatyna-1509-r-szkic-historyczny,Njc4NTkzNTA/4/#info:metadata>.
- Zubrzycki, Jan. (1914). Rohatyn miasto królewskie. W Krakowie nakładem akademii umiejętności odbito w drukarni uniwersytetu jagiellońskiego, pod zarządem józefa filipowskiego, 14 s. URL: <https://polona.pl/archive?uid=523500&cid=523493>.
- Karol Nabiałek. (2008). (Kraków) Obsada zamków monarszych w Królestwie Polskimna przełomie średniowiecza i epoki nowożytnej. *ROCZNIKI HISTORYCZNE Rocznik LXXIV*, ss. 113–156.
- Mieczysław Dunin-Źasowicz. Rohatyn miasto królewskie : krótki opis tego miejsca. Kraków: Druk. Uniw. Jagiell. (1869), 14 s. URL: <https://polona.pl/item/rohatyn-miasto-krolewskie-krotki-opis-tego-miejscia,NzcxMTAy/1/#info:metadata>.
- Chlebowski, B. (1888). Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich. T. 9: [Pożajście – Ruksze] / red.: Chlebowski Bronisław, Sulimierski Filip, Walewski Władysław. Warszawa, 960 s. URL: http://history.org.ua/LiberUA/SIGeoKrPol_1888/SIGeoKrPol_1888.pdf.
- Bevs, M. V. (2018). Notes on the history and architectural and planning reconstruction of the castle in Rohatyn: *Problems of research, preservation and restoration of historical fortifications*. No. 10. Kholm; Lviv, pp. 17–29.
- Heley, S. (2015). Tatar raids on the Rohatyn land at the end of the XV–XVII centuries. *Antiquities of Rohatyn region*. Lviv: Triada plus, pp. 97–116.
- Hrabovetskyi, V. V. (1993). Essays on the history of Prykarpattia XVI–XVII centuries. T. 2. Ivano-Frankivsk, 210 p.
- Hrabovetskyi, V. V. (1972). Western Ukrainian lands during the People’s Liberation War 1648–1654. Kyiv: Naukova dumka, 192 p.
- Matsyuk, O. (1995). Castles and fortresses of Rohatyn region. *Rohatyn land: history and modernity: Materials of the scientific conference* (March 24–25, 1995). Lviv; Rohatyn: Institute of Ukrainian Studies of the National Academy of Sciences, pp. 100–102.

Mogytych, R. (1995). Rohatyn in the system of historical paths. *Rohatynska land: history and modernity*: Materials of the scientific conference (March 24–25, 1995). Lviv; Rohatyn: Institute of Ukrainian Studies of the National Academy of Sciences, pp. 86–88.

Pshyk, V. (2015). Defensive structures and palace construction. *Antiquities of Rohatynshchyna*. Lviv: Triada plus, pp. 119–182.

Tsaryova, N. (1995). Privilege of Volchko Presluyvych to grant Magdeburg law to the newly founded city of Rohatyn. *Rohatynska land: history and modernity*. Materials of the scientific conference (March 24–25, 1995). Lviv; Rohatyn: Institute of Ukrainian Studies of the National Academy of Sciences, pp. 91–99.

Yasinsky, M. R. (2011). The influence of post-war and new construction on the “fifth façade” of Rohatyn. URL: <http://ena.lp.edu.ua:8080/handle/ntb/12628>.

Yasinsky, M. R. (2013). Defense elements in the structure of the city of Rohatyn and their influence on the development of residential buildings. URL: <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/27863/1/030-154-157.pdf>.

Vasyl Serdiuk¹, Maksym Yasinskyi²

¹ *Head of the Department of Public Information and electronic document management,*

Rohatyn City Council, Rohatyn

e-mail: serdjukvasyl@gmail.com

orcid: 0000-0003-0139-8228

² *Ph.D. in architecture,*

Ph. D. in Architecture, Associate Professor of the Architecture and conservation Department

Lviv Polytechnic National University, Lviv

e-mail: maksym.r.yasinskyi@lpnu.ua

orcid: 0000-0002-8285-4522

ON THE QUESTION OF THE SIGNIFICANCE AND EXISTENCE PERIOD OF ROHATYN DEFENSIVE CASTLES

© Serdiuk V., Yasinskyi M., 2022

The article presents the results of the study of literary sources and natural surveys of the territory of the castle in Rohatyn carried out by the authors. As is well known, the city of Rohatyn of the Ivano-Frankivsk region is one of the oldest cities in Western Ukraine. As early as 1415, the city received the Magdeburg right, which gave potential for more intensive development of the settlement.

The planning structure of the city go through certain transformations over time, but the location of the main objects of the city, such as churches, the market square, earthen fortifications and the castle, remained unchanged. There are a small number of references to Rohatyn castle buildings. Some claim that the castle was moved to another location not far from the previous one, within the city limits, next to the city fortifications. Others declare about the existence of another castle on a hill near the city in the Babyntsi village. These evidences largely complement each other, which enabled the researchers to localize the location of the city castle. However, it will be possible to confirm the existence of the Babyntsi Castle only after conducting archaeological research on the hill. Important evidence about the city castle is the studied metrics, descriptions and lustrations of the Rohatyn Starostvo from 1537, and the inventory from 1725.

Thanks to these materials, we became aware of the existence of a number of premises and buildings in the castle, such as kitchens-bakeries, carriage houses, stables, storage rooms, gates and other premises, as well as the presence of cannons, grottoes and a list of craftsmen who were part of the castle's collateral. Thanks to these statements, many conclusions have been drawn regarding the list of premises and their relative location.

The results of natural studies and measurements of the casemates, which have survived to this day on the territory of the castle, allowed many researchers to confirm the location of the defensive fortifications in the southeastern part of the city and to localize the castle in the city of Rohatyn according to literary sources and now also according to the results of the fixation of the remains of the casemates.

Key words: *Rohatyn, castle, fortifications, Starostinsky castle, casemates.*